

Sergen SİNER
Psikolojik Danışman

- **Sınır; “Çocuğun neyi yapıp neyi yapamayacağını, uygun olan davranışın ne olduğunu, kendisinden ne beklendiğini gösterir.**
- **“Çocuğun yön bulmasını, kendini güvende hissetmesini ve iç disiplin kazanmasını sağlar.**
- **Sınır koyma konusunda sorunları önlemenin ilk adımı; yanlış giden şeylerin farkına varmaktır. Amacımız mükemmellik değil, ilerleme kaydetmektir. Bunu ancak pratik yaparak sağlayabiliriz**

SINIRLAR NEDEN ÖNEMLİDİR?

- Çocuklar, yaşadıkları dünyanın kurallarını öğrenmek isterler ve buna ihtiyaç duyarlar **ÇOCUKLAR SINIRLARA İHTİYAÇ DUYARLAR**
- Çünkü Sınırlar; onayladığımız davranışları tanımlar. ilişkileri tanımlar. çocukların araştırma yapmalarına yardımcı olur. büyümenin ölçütüdür, güvenlik sağlar

SINIRLAR VE SAĞLIKLI GELİŞME

Bütün çocuklar yeteneklerini denemek ve geliştirmek, daha sorumlu ve uyumlu bireyler olmayı öğrenmek için, hayatları üzerinde bir miktar özgürlük, güç ve kontrole ihtiyaç duyarlar.

ÇOK KISITLAYICI OLAN SINIRLAR (Aşırı Kontrol) Denemek ve keşfetmek için çok az özgürlük vardır.

Sonuçları: Öğrenme ve sorumluluk kazanmayı engeller, isyanı körükler

ÇOK GENİŞ OLAN SINIRLAR (Kontrolsüzlük) Denemek ve keşfetmek için çok fazla özgürlük vardır.

Sonuçları: Öğrenme ve sorumluluk kazanmayı engeller, aşırı denemeyi (test etme) körükler.

SINIRLAR VE SAĞLIKLI GELİŞME

TUTARSIZ OLAN SINIRLAR (Karışık kontrol) Tutarsız özgürlük vardır.

Sonuçları: Öğrenme ve sorumluluk kazanmayı engeller, deneme ve isyanı körükler

DENGELİ SINIRLAR (Dengeli kontrol) • Sorumluluklara dayanan özgürlük vardır.

Sonuçları: Öğrenme ve sorumluluk kazanmayı artırır, işbirliğini yüreklendirir.

ÇOCUKLAR BÜYÜDÜKÇE SINIRLARIN AYARLANMASI

Çocuklar büyüdükçe ;

- Sağlıklı keşiflere izin verecek kadar geniş,
- Güvenliklerini sağlayacak ve sorumluluk kazandıracak kadar kısıtlı,
- Gelişim ve değişime fırsat tanıyacak kadar esnek sınırlara ihtiyaç duyarlar.

ANA-BABALAR KURALLARINI NASIL ÖĞRETİRLER?

Disiplin kurarken; 3 Eğitim Modelinden birini kullanırız.

1-SERBEST YAKLAŞIM :Sınırlar olmaksızın özgürlük vardır, İKNA yolu ile problem çözülür.

2-DEMOKRATİK YAKLAŞIM: Sınırlar içinde özgürlük vardır. İŞ BİRLİĞİ yolu ile problem çözülür.

3-CEZACI/OTOKRATİK YAKLAŞIM: Özgürlük olmaksızın sınırlar vardır, problem GÜÇ kullanarak çözülür

SERBEST YAKLAŞIM:

Ana-Babanın inancı

- Benim görevim çocuklara hizmet vermek ve onları mutlu etmektir. Çocuklarımı üzen sonuçlar etkili olamazlar.

Güç ve kontrol, Hepsi çocuklardadır

Problem çözme süreci • İkna ederek problem çözme var, çocuklar kazanır.

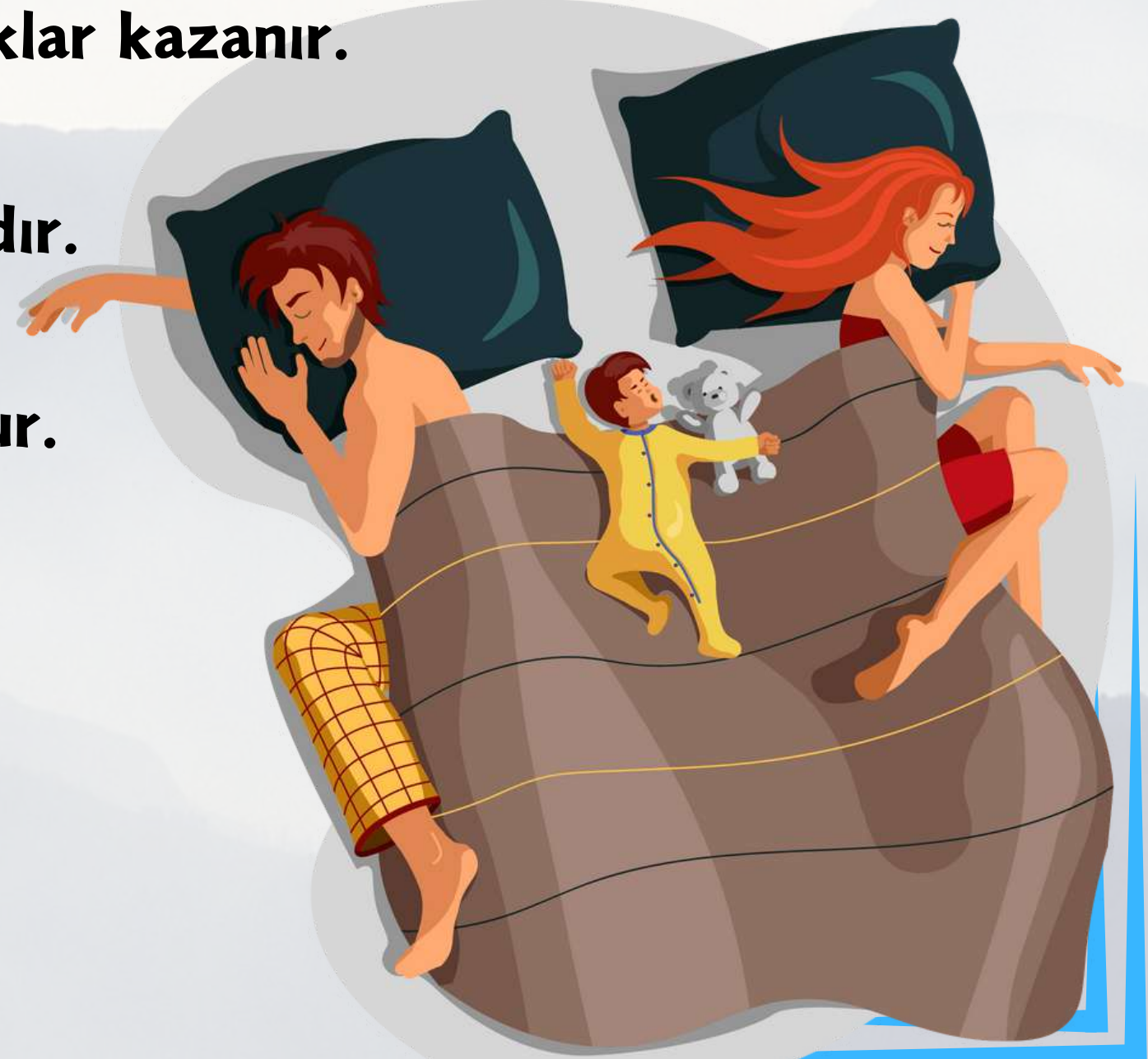
- Problem çözme aşamalarını ana babalar gerçekleştirir.

Çocuk ne öğrenir • Kurallar benim için değil, başkaları için vardır.

- Ben istediğimi yaparım.
- Ana babalar çocuklarının sorunlarının çözümünden sorumludur.
- Bağımlılığı, saygısızlığı, ben -merkezciliği.

Çocuk nasıl tepki verir:

- Sınırları test ederler.
- Kuralları ve otoriteyi zorlar ve reddederler.
- Söylenenleri duymazdan gelirler
- Sözleriyle ana-babalarını yıpratırlar

DEMOKRATİK YAKLAŞIM:

Ana-Babanın inancı: Çocuklar problemlerini kendi başına çözebilirler, Çocuklara seçenekler sunulmalıdır, seçtikleri davranışların sonuçlarından ders almalarına izin verilmelidir.

Güç ve kontrol: Çocuklara, ancak sorumlulukla taşıyabilecekleri kadar güç ve kontrol verilmelidir.

Problem çözme süreci: İşbirliği var, İki tarafta kazanır Karşılıklı saygıya dayanır Çocuklar problem çözme sürecinin aktif katılımcılardır.

Çocuk ne öğrenir: Sorumluluk , İşbirliği , Bağımsızlık ,Kurallara ve otoriteye saygı , Benlik kontrolü

Çocuk nasıl tepki verir: Daha çok işbirliği , Kendi başlarına problemlerin çözülmesi , Ana babaların sözlerini ciddiye alma

CEZACI/OTORİTER YAKLAŞIM:

Ana-Babanın inancı Eğer acı çekmezlerse öğrenemezler. Çocuklar korkmazlarsa sizin kurallarınıza saygı göstermezler.

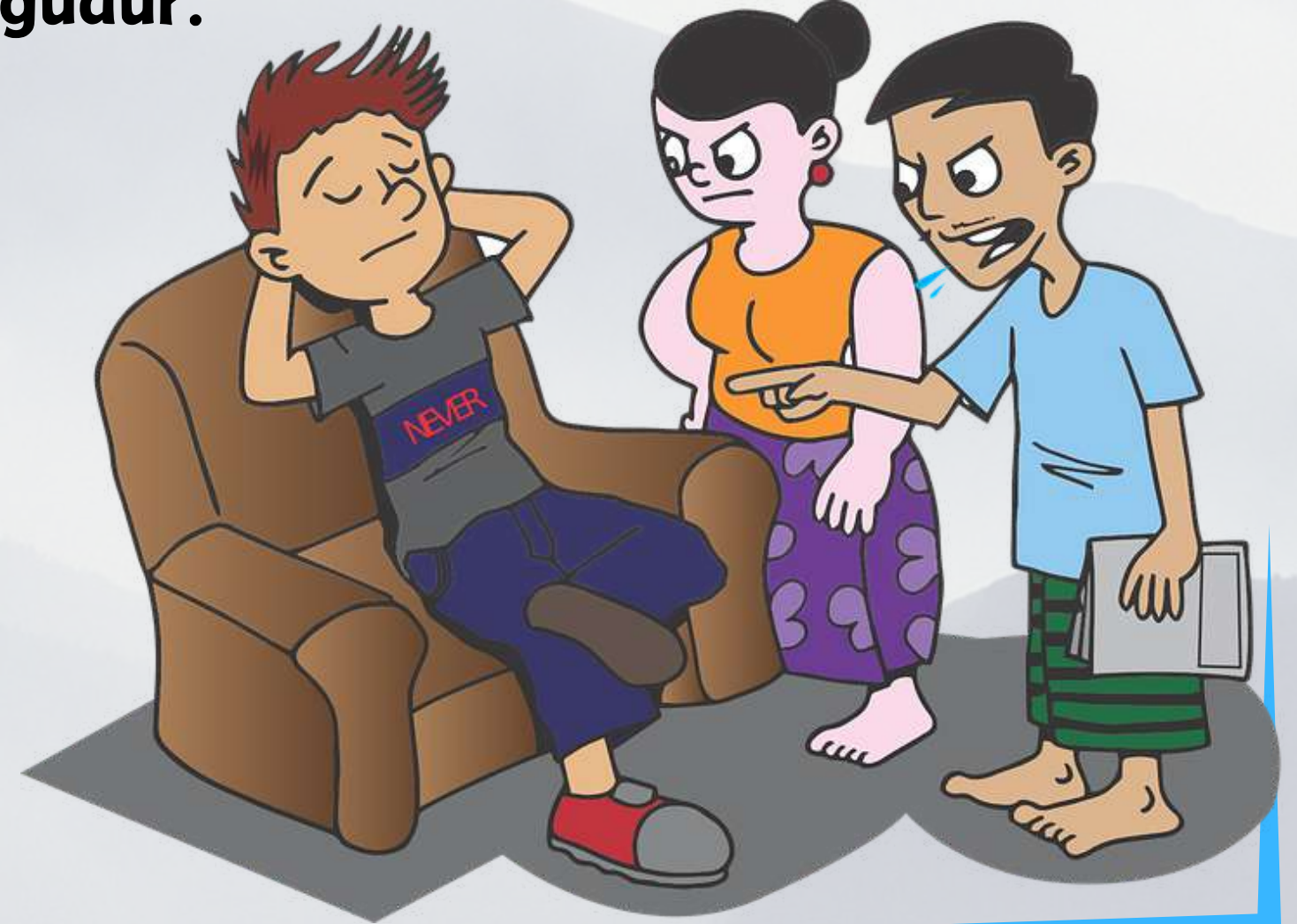
Güç ve kontrol Hepsi ana babanın

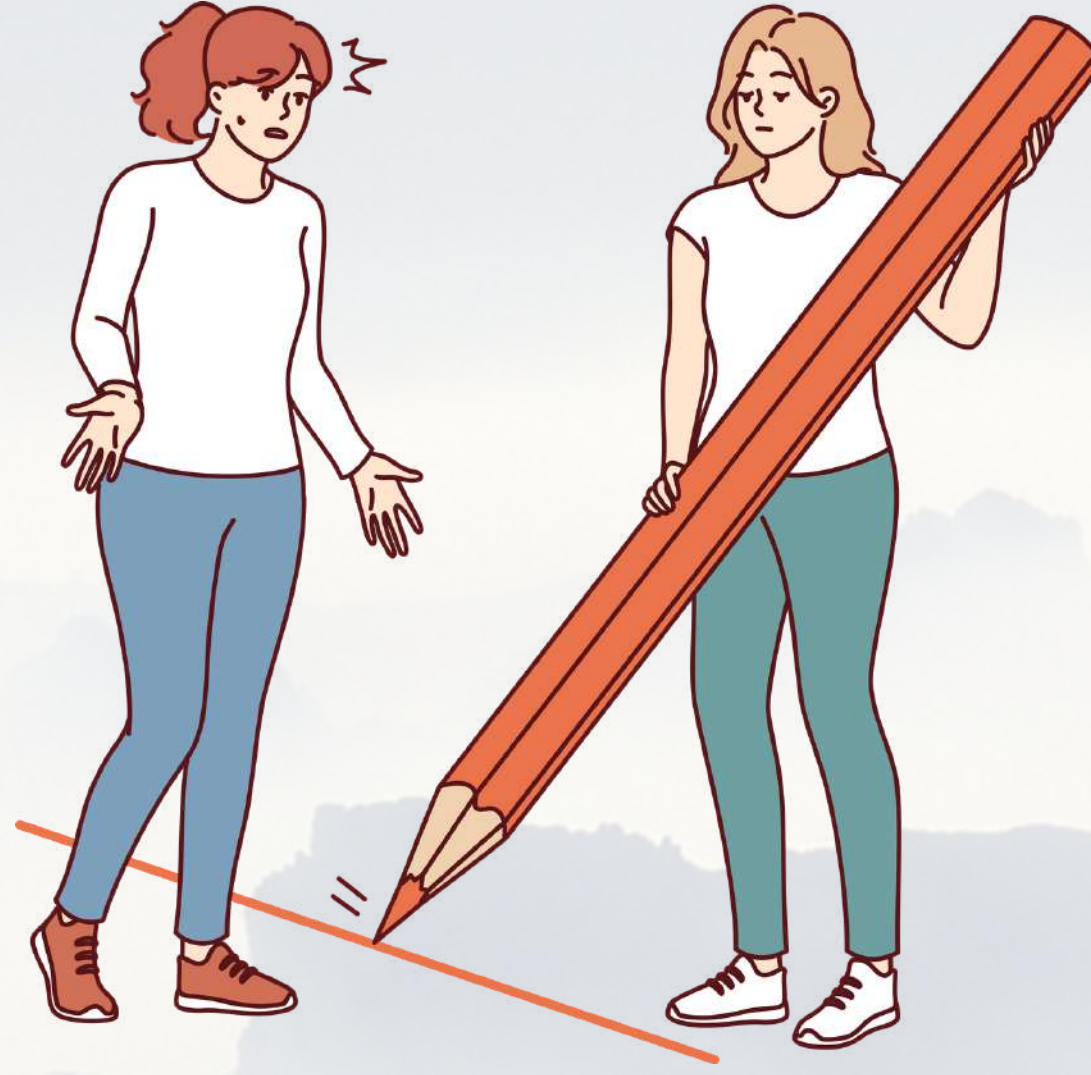
Problem çözme süreci Zorla problemi çözme vardır, Süreci ana baba yönetir ve kontrol eder, Kararları onlar alır.

Çocuk ne öğrenir Problemi çözmek ana babaların sorumluluğudur.

İletişimde kırıcı yöntemleri öğrenir.

Çocuk nasıl tepki verir Öfke, inatçılık, intikam, isyan, geri çekilme, kolay bastırılma

**SINIRLARINIZ KESİN Mİ,
ESNEK Mİ?**

ESNEK SINIRLAR:

Anne baba HAYIR dediđi bir Duruma bazen EVET der

- ? Net olmayan mesajlar
- ? Yanlış davranışı görmezden gelme
- ? Açıık olmayan direktifler
- ? Etkili bir model oluřturamama
- ? Pazarlık
- ? Rüşvetler ve özel ödüller
- ? Takipte etkili olamama vb durumlar vardır.

Etkisiz sözel mesajlara örnekler:

- ? Artık banyo zamanı tamam mı?
- ? Hiç olmazsa biraz nazik olmayı deneyemez misin?
- ? Biraz toparlan.
- ? Ödevinin erken bittiğini görmek hoş olurdu.
- ? Artık bu kadar yeter.

Etkisiz davranışsal mesajlara örnekler:

- ? Çocukların büyük bir dağınıklığa arkalarını dönüp gitmelerine izin vermek.
- ? Çocukların dağıttıklarını onlar adına toplamak.
- ? Yanlış davranışı değişeceği düşüncesiyle görmezden gelmek.
- ? Sizin keyfiniz yerindeyken kabul edilemez davranışı görmezden gelmek.

KESİN SINIRLAR:

HAYIR, GERÇEKTEN HAYIR anlamına gelir

- ? Mesajlar davranışlar üzerinde yoğunlaşır.
- ? Doğrudan ve belirgin ifadeler kullanılır.
- ? Normal ses tonuyla konuşulur.
- ? Gerekiyorsa sonuçlar belirlenir.
- ? Sözler davranışlarla desteklenir.

• Etkili Sözel Mesaj Örnekleri

- ? Derhal vurmayı bırak.
- ? Oturma odasında cips yeme.
- ? Dışarı çıkmadan önce oyuncaklarını topla ve kutusuna koy.
- ? Saat 17,30' a kadar evde ol.

• Etkili Davranışsal Mesajlara Örnekler

- ? Vuran çocuğa mola yöntemini uygulamak.
- ? Oyuncaklarını toplamayan çocuğun oyuncaklarını kaldırmak, oynamasına izin vermemek.
- ? Zamanında eve gelmeyen çocuğun eve geliş saatini gözden geçirmek.
- ? Çocuğunuz kapatmazsa televizyonu kapatmak

Bir çocuğun ifadesi şöyle;

? “Ne olduğunu tam olarak anlayamazsam, bana kızdıkları şeyleri yapmaya devam ederim. Çünkü benim annem ve babam, ben çok ileri gittiğimi anlayıncaya kadar yumuşak davranmaya devam ederler ve sonra aniden patlarlar.

? Ben o ana kadar yanlış davrandığımı anlayamam, doğru davrandığımı sanırım”

**Çocuklara sınır koyarken
kullanabileceğimiz teknikler:**

- ? Kontrol etme
- ? Sona erdirme
- ? Sakinleşme

BAZEN HAYIR DEMEKTE ZORLANABİLİRİZ

NEDEN "HAYIR" DİYEMİYORUZ ve SINIR KOYMAKTA ZORLANIYORUZ?

- ? Kendi anne-babasından farklı davranma ve farklı ebeveyn olma isteği
- ? Çocukla geçirilen zamanın kısıtlı olması, bu zamanı sorunsuz geçirme isteği
- ? Çalışan annelerin yaşadığı suçluluk duygusu
- ? Baskı altında büyümüş anne-babaların çocuklarını serbest bırakmayı tercih etmeleri
- ? Hayır dedikten sonra kararlı davranmak için mücadele etmenin zorluğu

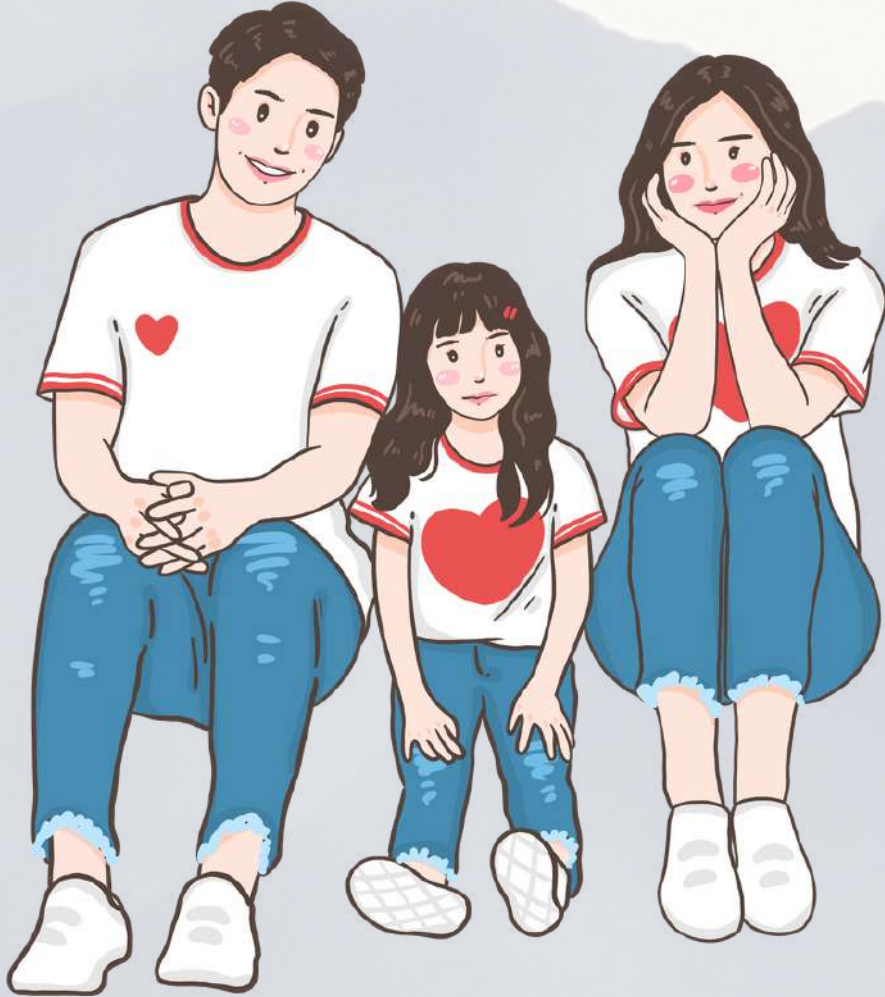
GÜVENLİ ve NET SINIRLAR BELİRLEMENİN YOLLARI

? İş Birliği

? Kararlılık-tutarlılık

? Anındalık

? Model oluşturma

GÜVENLİ ve NET SINIRLAR BELİRLEMENİN YOLLARI

İŞBİRLİĞİNİN DİLİ: YÜREKLENDİRME

- ? Yüreklendirici ve cesaret kırıcı mesajların, çocukların davranışları üzerindeki etkileri çok farklıdır.
- ? Biri işbirliğine, diğeri dirence neden olur

YÜREKLENDİRİCİ MESAJLAR

- ? İşbirliğini başlatma,
- ? Çözümü çocuklara buldurma,
- ? Uygun seçenekleri onaylama
- ? Yüreklendirme
- ? Olumlu geribildirim

CESARET KIRICI SÖZEL MESAJLAR:

“Bir kerecik olsun işbirliği yapamaz mısın?”

? Altında yatan mesaj: İşbirliği yapacağına inanmıyorum

? Etkisi: Suçlama, utandırma

“İnanmıyorum, ödevini yapmışsın.”

? Altında yatan mesaj:

? Senin ödevini yapmana güvenmiyorum.

? Etkisi: Dışlama, utandırma

CESARET KIRICI DAVRANIŞSAL MESAJLAR:

“8 yaşında ödevini yapan bir çocuğa, anne sürekli yardım teklif ediyor.”

- ? Altında yatan mesaj:
- ? Sen kendi başına ödevini yapamazsın.

“2 Çocuk kavga ediyor, babaları işe karışıyor.”

- ? Altında yatan mesaj:
- ? Siz problemi tek başınıza çözemezsiniz.

ÇOCUĞUNUZ SINIRLARA İTİRAZ ETTİĞİNDE NELER YAPABİLİRİZ

- ? Sakinleştirmeye çalışmak, dil dökmek, yalvarmak işe yarayan yöntemler değildir. O sırada sizin söylediğiniz şeyleri duymaz bile.
- ? Her seferinde aynı şekilde davranın ve kararlı olduğunuzu ona hissettirin.
- ? Sınırları zorladığında onunla göz kontağı kurun. Bakışlarınız bağırmaktan daha çok işe yarayacaktır.

ÇOCUĞUNUZ SINIRLARA İTİRAZ ETTİĞİNDE NELER YAPABİLİRİZ

- ? Çocuğunuz isteğı yapılmadığı için bağıırıp çağırmaya, ağlamaya başladığında sakinleşmesi için bir süre kendi haline bırakın. (Mola yöntemi)
- ? Kendi başına sakinleşebildiğinde davranışını ve ondan beklediğiniz davranışın ne olduğunu konuşun.
- ? Kendisine ya da çevreye zarar verme eğilimi içerisinde olduğunda sıkıca tutup zarar vermesini engelleyin.
- ? Son seçimleri ifade edin (Bir sınır belirlediğinizde çocuk bu sınırı uyum sağlayamıyorsa çocuğa seçenek sunun)

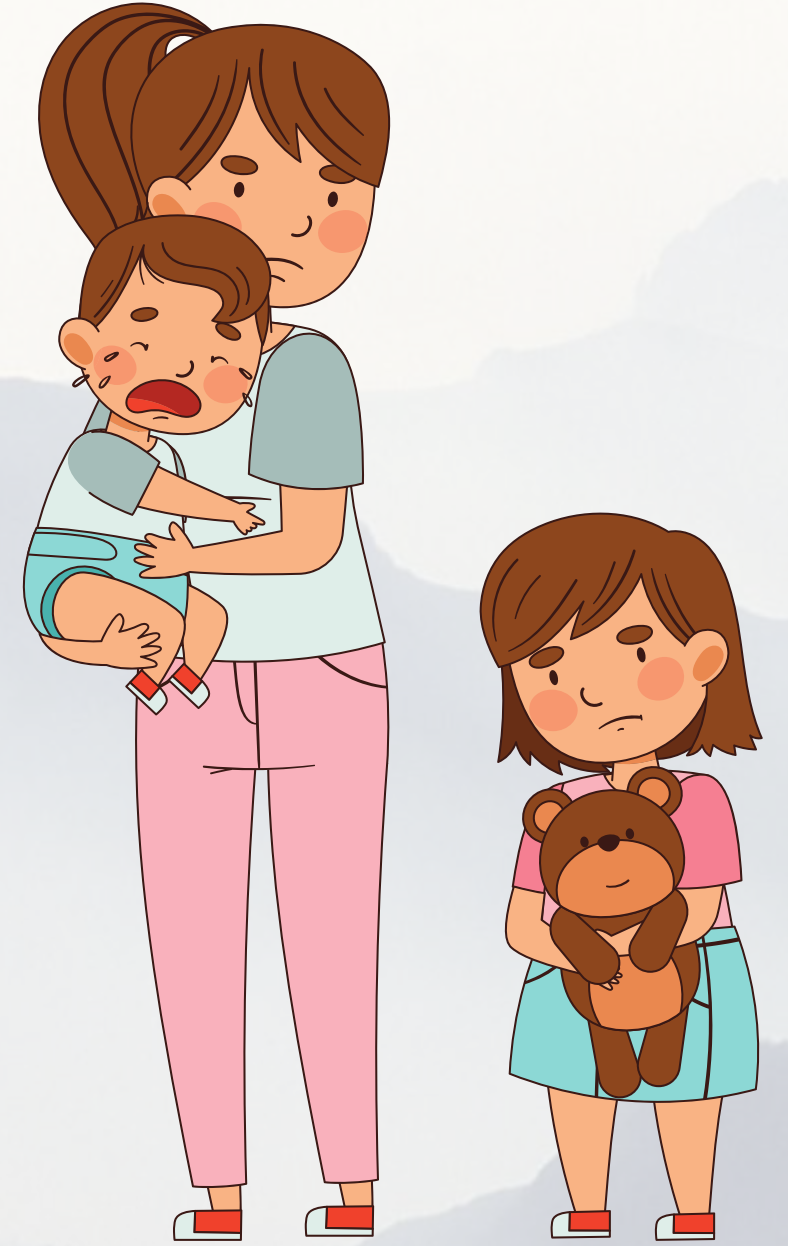
Sınır Seçenek Sunma Örnekleri

- ? Duvarı boyamak isteyen bir çocuk
1. Duvarı boyamak istediğini biliyorum.
 2. Duvar boyamak için değil.
 3. Kağıtları boyayabilirsin.
 4. Duvarı boyamayı seçersen bugün boyalarınla oynamamayı seçmiş olursun.

Sınır Seçenek Sunma Örnekleri

- ❓ Kardeşine vurmak isteyen bir çocuk
1. Öfkeli olduğunu ve kardeşine vurmak istediğini biliyorum.
 2. Kardeşin vurmak için değil.
 3. Hacıyatmaza vurabilirsin.
 4. Kardeşine vurmayı seçersen seni 5 dakika molaya çıkarmamı seçmiş olursun.

Sınır Seçenek Sunma Örnekleri

? Tablet oynama süresini aşmaya çalışan bir çocuk

1. Daha çok tablet oynamak istediğini biliyorum, bu hoşuna giderdi.
2. Tablet, bu kadar uzun süre oynamak için değil.
3. Daha fazla tablet oynamakta ısrar etmeyi seçersen yarın tablet oynamamayı seçmiş olursun, ısrar etmemeyi seçersen yarın tablet oynamayı seçmiş olursun.

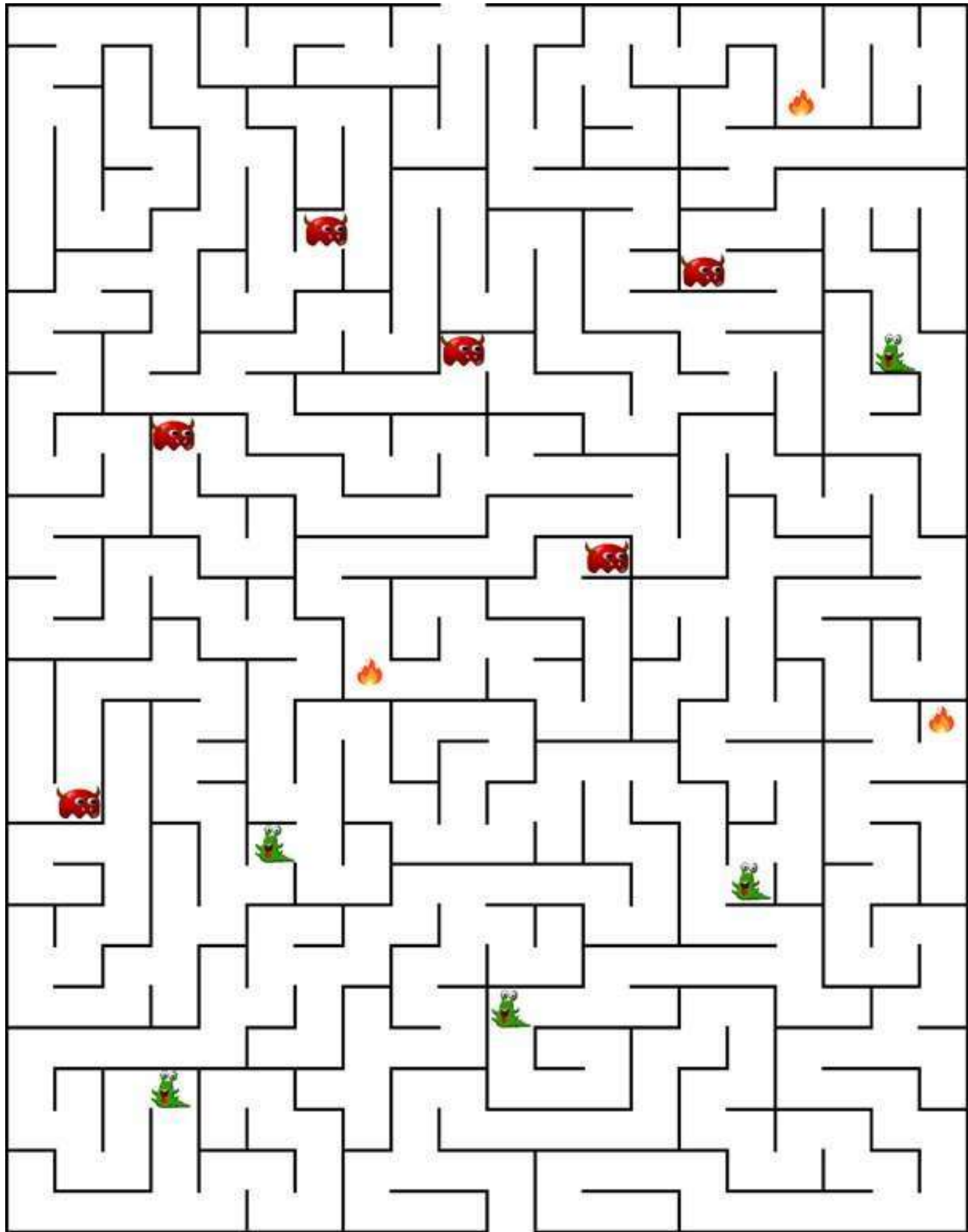
SINIRLAR OLMAZSA!!!

Sınırsız yetişen çocuklar, kendisine görünürde sunulan bütün olanaklara rağmen, içsel düzeyde yalnız ve ilgisiz hissedebilirler. Zamanla kendini değersiz hissetme, yetersiz hissetme ve toplumla uyum sorunları yaşanabilmektedir. Kendi davranışlarını düzenleme ve kontrol etmekte zorlanabilmektedir.

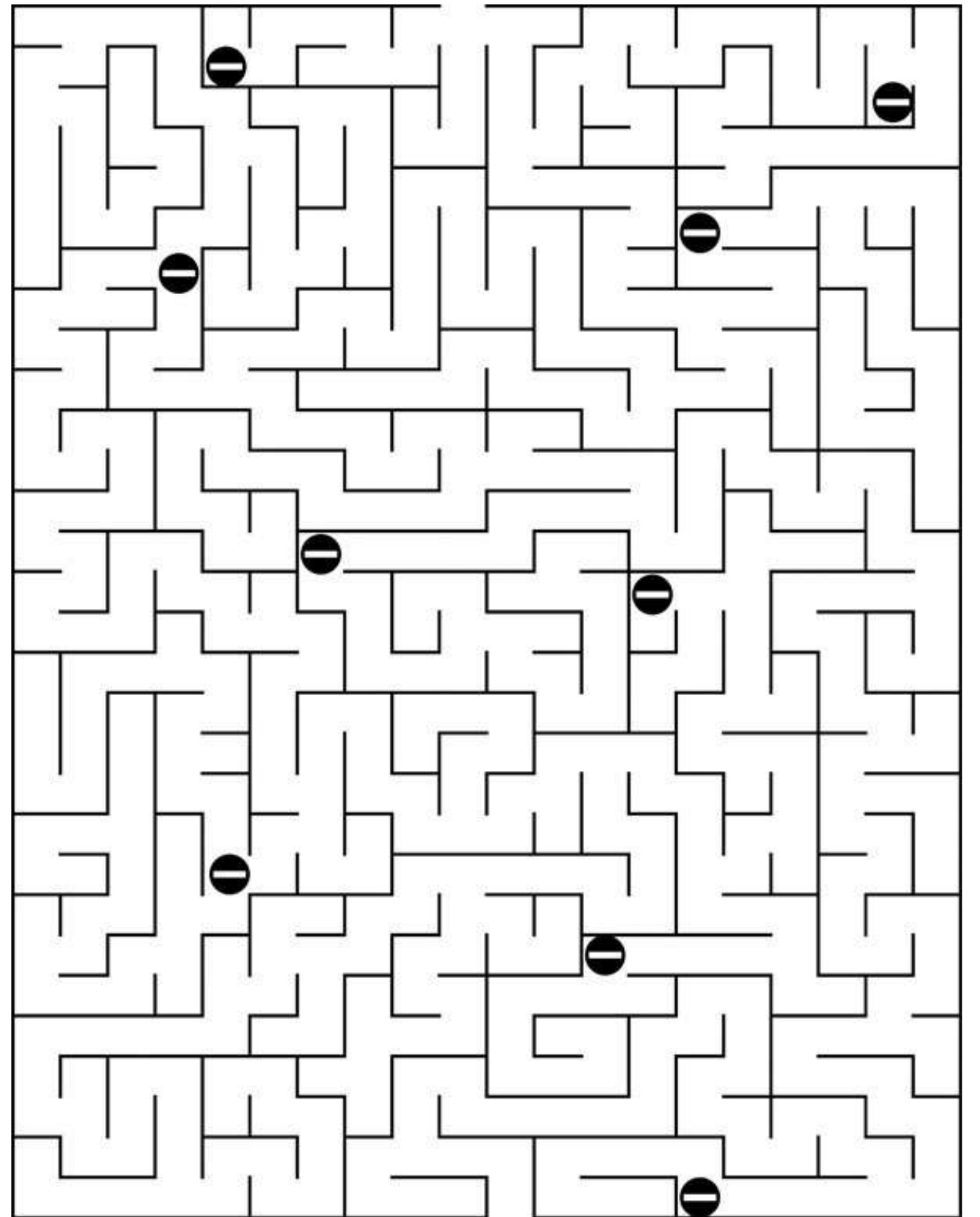

“Sınır kelimesi kimimizde olumsuz duygular uyandırıyor ve özgürlük düşüncesi ile çatıştığını varsayarak sınır koymaktan kaçınabiliyoruz. Kimimiz ise aksine çok katı kurallar koyarak kendimizi ve çevremizdekileri kalıplar içine hapsedebiliyoruz. Halbuki sınır bizi diğerlerinden ayıran noktalar olduğu gibi bizim nereye kadar ilerleyebileceğimizi gösteren kimi göstergelerdir diyebiliriz. Sınırlar gereklidir ve doğru konulan sınırlar bizim ve çevremizdekilerin fiziksel ve psikolojik açıdan sağlığımızı korurken bizlere güvende olduğumuzu hissettirir. Ayrıca sınırlar çocuğa otokontrolü öğretir.” Şimdi hep birlikte bir etkinlik yapıyoruz. Bu etkinlikte bir labirent bulmaca çözmenizi istiyorum bulmacaları bittikten sonra gruptaki diğerlerinin de bitirmesini bekleyeceğiz. **Ardından grubun yarısına tuzaklı labirentler dağıtılırken diğer yarıya tabelalı labirentler dağıtılır. Beklenti tabelalı labirenti çözenlerin daha kolay sonuca ulaşmasıdır. Katılımcı ebeveynler labirentleri çözdükten sonra lider paylaşımda bulunur.** “Çözdüğünüz labirentler aynı olmakla birlikte bazı yönlerden birbirinden farklıydı. Bir tarafta içinde farklı tuzaklar bulunduran bu aynı labirent bir tarafta ise size buraya girme diyerek yol gösteriyordu. Sınır koymama ile sınır koymanın farkı da aynı bu labirentlerdeki gibidir. Sınır koyulmayan çocuk da hayatında kimi durumlarda çıkış yolunu bulabilir ama bunu başarırken yanlış yollara sapıp zarar görebilir ya da etrafında belli sınırlar olmadığı için aşırı davranabilir. Bazı çocuklar ise sınırların belirgin olmaması ile nasıl davranacağını bilemeyip hareketsiz kalabilir. Diğer tarafta bize buraya girme, buraya girilmez tabelalarının olduğu labirentte olduğu gibi belli sınırlar çizildiğinde güvenli yolda kalmamız daha kolay olur. Bizi gözetten birileri olduğu farkındalığı o sınırlar içinde daha rahat hareket etmemizi sağlar. Yapmış olduğunuz labirent etkinliği bunun basit bir karşılaştırmasıydı. Bu etkinlikte bulunmayan örnek ise katı sınırlar dediğimiz otoriter sınırlardır. Katı sınırlara sahipsek ya da etrafımızda böyle kişiler varsa yakınlık kurmakta zorlanırız, nasıl davranacağımızı bilemez ya da kendimiz olamayız. Aynı şekilde katı sınırlara sahip ebeveynlerle büyüyen çocuklar da ebeveynleri ile yakınlık kurmakta zorlanır. Günümüzde belki de önceki nesillere zıt olarak katı sınırlardan zaten kaçınan bir ebeveyn kitlesi var; fakat bu sefer de tam zıttı olan aşırı geçirgen olan, gevşek, belirsiz sınırlar arasında çocukların yine olumsuz etkilendiğini görüyoruz.” **“Peki doğru sınırların konulması ne işe yarar?”** sorusu katılımcılara yöneltilir. Gelen cevaplar beyin fırtınası tekniğinde olduğu gibi doğrulanıp yanlışlanmadan tahtaya yahut yansıtılan ekrana yazılır. Gelen cevapların geçerliliği üzerine ise daha sonrasında tartışılır. Tek tek cevaplar irdelendikten sonra grup lideri doğru sınır koymanın faydalarını toplarlar.

EK1

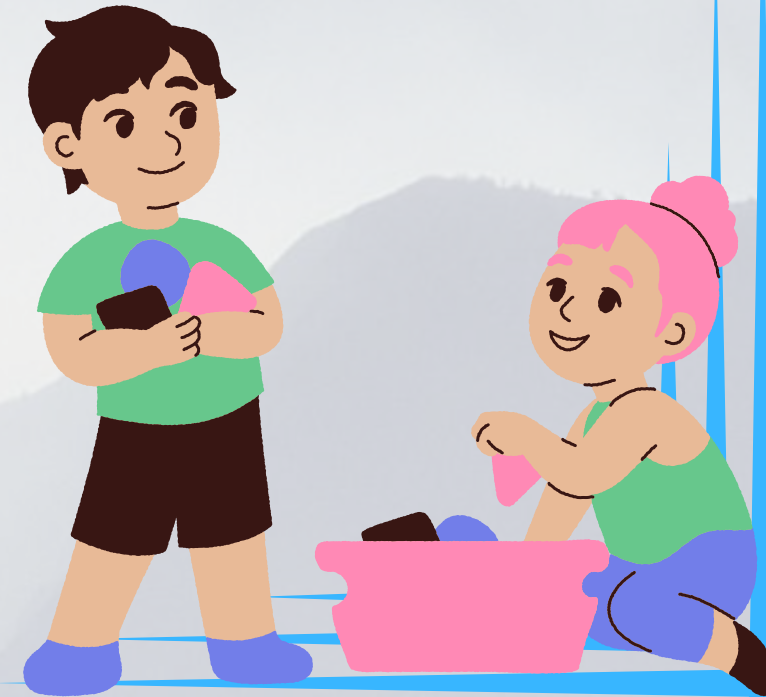

EK2

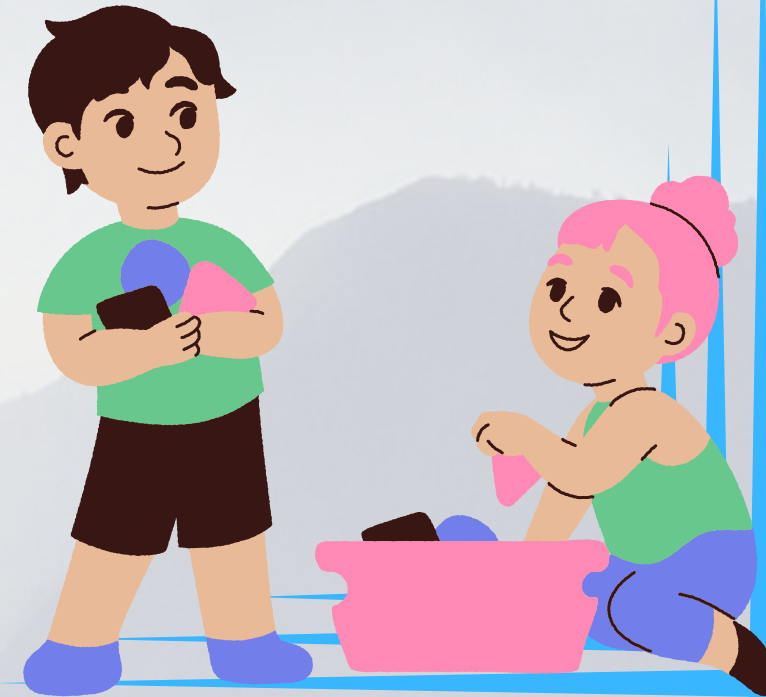
ÇOCUKLARDA SORUMLULUK BİLİNCİ

Küçük yaşlarda üzerinde çok durmamışsak bile, özellikle okula başlamalarıyla birlikte, çocuklardan bazı görevleri yerine getirmelerini bekliyoruz. Eşyalarını yıpratmadan kullanmalarını ve onlara sahip çıkmalarını, hatırlatılmadan ödevlerini yapmalarını, oyun ile derse ayıracakları zamanı planlamalarını istiyoruz ve bu sorumlulukları karşılamaları gerektiğini, okula başladıkları gün fark etmelerini bekliyoruz.

ÇOCUKLARDA SORUMLULUK BİLİNCİ

Oysa, sorumluluk bilinci, belli bir yaşa gelince, bir gün içinde edinilebilecek bir beceri değildir. Çocuğunuz 7 yaşına bastığı sabah “Bugünden sonra sen hatırlatmadan ödevlerimi yapacağım anneciğim” demez; ama küçüklükten itibaren sorumluluk vererseniz, yardımınızla, birkaç haftada kendi başına ders çalışmaya alışır. Bunun gibi pek çok davranışın temeli, erken yaşlarda verilen sorumluluklarla atılır. Bunun için yaş ve gelişim özelliklerine göre çocuğa bazı görevler verilmeli ve ayrıca çocuğun davranışlarının sonucunu yaşaması sağlanmalıdır.

Yaşlara Göre Verilebilecek Görev Ve Sorumluluklar

3-4 Yaş

- Ufak kazalarla da olsa kendi başına yemek yeme,
- Yardımla giyinip soyunma,
- Tek başına uyuyabilme,
- Oyuncaklarını toplama/koruma
- Sofra kurmaya yardım etme,
- Toz alma gibi basit ev işlerine yardım etme,
- El-yüz temizliğini yapma,
- Hayvan besleme,
- Yardımla eşya yerleştirme

Yaşlara Göre Verilebilecek Görev Ve Sorumluluklar

4-5 Yaş

- Eşyalarını koruma,
- Odasını/eşyalarını toplama,
- Kendi başına giyinme,
- Burnunu silme,
- Diş fırçalama,
- Sofra kurmaya yardım etme,
- Sofrayı toparlama,
- Basit yiyeceklerin hazırlanmasına yardımcı olma,
- Yatağını düzeltme,
- Basit ev işlerine yardımcı olma,

Yaşlara Göre Verilebilecek Görev Ve Sorumluluklar

5-6 Yaş

- Sofra kurma ve toparlama,
- Tek başına giyinip soyunma,
- Ev işlerine yardım etme,
- Yatağını düzeltme,
- Yemek hazırlanırken yıkama, getir/götür gibi işlere yardımcı olma,
- Yardımla çantasını hazırlama,
- Ödevlerini yapma (çoğu zaman yardımla olabilir),

NEDEN SORUMLULUK VERİLMELİ?

Günümüzde, çocuklar için her şeyi göğüsleyerek hayatı onlar için kolaylaştırmaya çalışıyoruz. Evdeki ve hayattaki tüm sorumluluklarını üstleniyor, yorulmamaları ve zorlanmamaları için elimizden gelen her şeyi yapıyoruz, yemeklerini yediriyor, işlerini yapıyor, sorunlarını çözüyoruz. Peki, dışarıdan bakınca muazzam görünen bu korumacılık çocuklara nasıl etki ediyor?

NEDEN SORUMLULUK VERİLMELİ?

Maalesef, prens ve prensesler diyarındaki bir fanus içinde bu şekilde büyüttüğümüz çocuklar, gerçek hayatla yüzleşirken savunmasız kalıyor. Bugün, kendi ifade edebileceği bir şey için öğretmeni ile iletişime geçtiğiniz çocuk, ileride patronuna karşı kendini savunamayan bir yetişkine dönüşüyor. 6- 7 yaşına kadar tuvalet ihtiyacını tek başına karşılamayı öğrenemeyen çocuk, okulda zor duruma düşüyor. Okul çağına kadar hiçbir görev üstlenmemiş çocuk, ders çalışmanın yapılması zorunlu bir görev olduğunu kavrayamıyor. Buna benzer pek çok problem hem çocuklukta hem de yetişkinlikte bireyi zorlamaya devam ediyor.

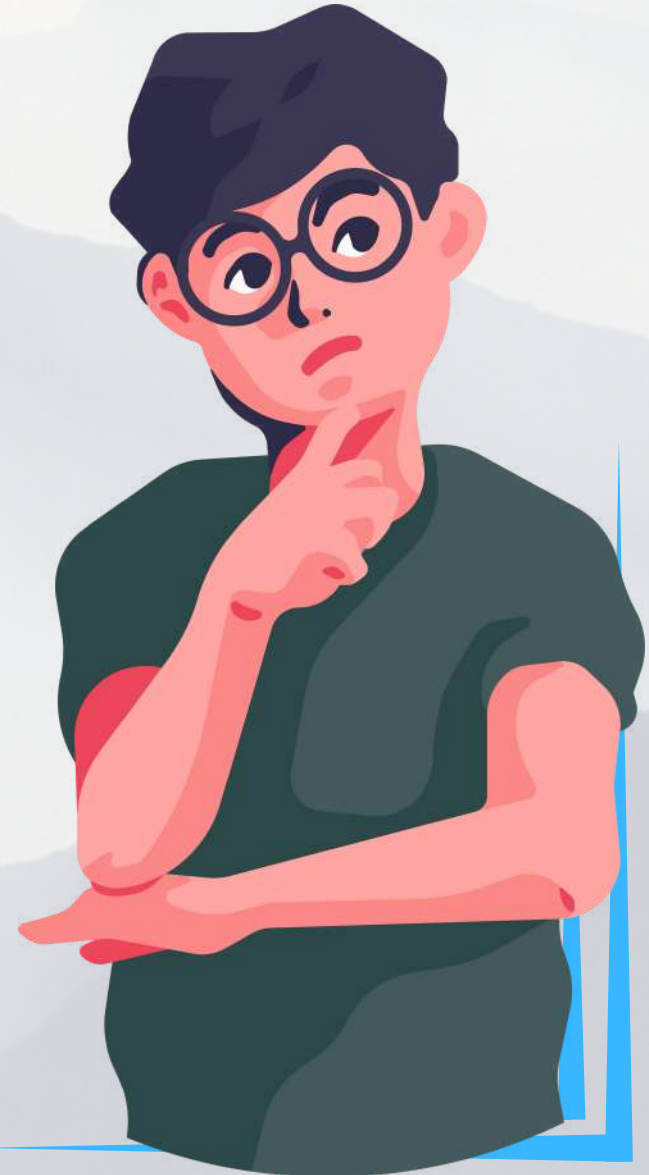

Sorumluluklarını yerine getiren çocuklar;

- Yapması gereken görevler için hatırlatmaya çok az ihtiyaç duyar.
- Ailesi ile güçlü iletişim kurar.
- Kendi kararlarını kendisi verebilen bir birey olur.
- Özgüven duygusu gelişir.
- Başkalarına bağımlılığı azalır, kendi ayakları üzerinde durur.
- Kendini ifade eder, sorunlarını kendi başına çözebilir.
- Gerçek hayata hazırlanmış olur.

**Küçüklükten itibaren sorumlulukları
başkaları tarafından üstlenilmiş çocuklar,
okul hayatındaki sorumluluklarını
kavrayamıyor, gerçek hayatta
savunmasız kalıyor.**

NE ZAMAN VE NASIL?

Çocuklarda sorumluluk bilinci oluşturma konusunda pek çok kaynak farklı ifadeler kullansa da, genel olarak, çocukların kendi başına yemek yemeye, tuvalete gitmeye, yardımsız yürümeye, yani, ihtiyaçlarını kendileri gidermeye başladıkları zaman, sorumluluk verme çalışmalarına başlayabilirsiniz. «Nasıl?» sorusunun cevabı ise biraz daha karmaşık görünse de genel olarak 3 başlıkta toparlanabilir. Bunlar;

- ① **Deneyerek:** Kıyamasak da, gözümüzde hiç büyümeseler de çocuklar, yaşlarına göre onlara öğrettiğiniz sorumlulukları yerine getirebilir. Çocuğunuza bisiklet kullanmayı öğrettiğinizi düşünün; nasıl olacağını anlatıp başarması için teşvik eder, baştaki ufak kazaları önlemek için yardımcı olursunuz. Ama kimse eline bisiklet vermezse bisiklet sürmeyi öğrenemez. Sorumluluk bilinci oluşturmak da böyledir; uygun olanı öğretip desteklerseniz çocuğunuz her türlü sorumluluğu yerine getirebilir. Yeter ki deneyin!

2

Alanlara Ayırmadan; Rehberlik servisinde sıkça duyduğumuz bir şey var;
«Hocam, sofraya bir tabak bile koydurmuyoruz, tek bir görevi var; ders çalışmak. Onu da yapmıyor» Oysa sorumluluk iç içe geçerek gelişen bir süreçtir; alanlara ayrılmaz, bir alanda sorumluluk, her alanda sorumluluğu öğretir. Ayırdığınız zaman, çocukta şöyle bir düşünce oluşur; «Şimdiye kadar hiçbir şey yapmadım hiçbir şey benim ★★★★★ sorumluluğumda değildi. Bunu neden yapayım ki?»

- 3 **Aile Kùltürünü Deęiřtirerek; Çocukta sorumluluk bilinci oluşturmak için; çocuğa güvenmek, destekleyici ve yardımcı bir aile ortamı oluşturmak ve eşler ile verilen tepkiler arasında tutarlılık sağlamak gerekir. Ayrıca, sorumluluk kazandırmanın çocuğa eziyet etmek ya da baskı kurmak anlamına gelmediği bilinciyle hareket edilmeli; amaç çocuğa yardım etmek olmalıdır. Tüm bunlar için, çoğu zaman, aile kùltürünü değiştirmek gerekir.**

Anne Babalara Öneriler

Daha önce dediğimiz gibi, sorumluluk bilinci bir gecede oluşmaz ya da bir günde öğretilemez. Pek çok beceride olduğu gibi, emek, sabır ve pratik ister. Bunların yanında aşağıda bahsedilen hususlara dikkat ederek çocuğunuzda sorumluluk bilinci oluşmasına yardımcı olabilirsiniz:

1) Yaşına ve gelişimine uygun davranışlar bekleyin: 3 yaşındaki çocuktan evi temizlemesini beklemek de, 7 yaşındaki çocuğa yemek yedirmek de uygun değildir. Bu konuda, ilk sayfada yer alan tablodan yararlanabilirsiniz; ancak her çocuğun gelişim hızı farklılık gösterebileceğinden, en etili yöntem; denemek ve çocuğun başarısını gözlemlemektir

Anne Babalara Öneriler

2) Bilgilendirin ve sürece dahil edin: Özellikle belirli bir yaşa kadar hiçbir sorumluluk almamış çocuğa “Bugünden sonra odanı kendin toplayacaksın” demek, sorumluluk vermek gibi görünse de, çocuk tarafından “emir” olarak algılanır. Bu da bir güç savaşına neden olur. Bunun yerine, çocuğunuzu karşınıza alarak evle ilgili görevlerde nasıl bir değişime ihtiyaç duyduğunuzu anlatmak, yeni görevleri birlikte belirlemek ve görev yerine getirilmediği takdirde sonuçlarının ne olacağına birlikte karar vermek daha yararlı olacaktır.

Anne Babalara Öneriler

3) Başarması için izin verin: Kendi başına yemek yiyebilen çocuğu beslemekten vazgeçin, sınıfta sorun yaşamış çocuğun, öğretmeni ya da arkadaşıyla önce kendisinin konuşmasını sağlayın. Kısacası çocuğun yapabileceği şeyleri onun yerine yapmayın, problemlerini onun yerine çözmeyin. Başarı duygusunu tadarak gelişmesine izin verin. Ayrıca, ilk kez denediği görevler için anlayışlı ve yardımcı olun.

4) Geribildirim verin: Verilen görevler için çaba harcayan çocuğunuzu takdir ederek motive edin. Çocuğunuz, verdiğiniz görevi yerine getirmiyorsa sakince ve yargılamadan nedenlerini konuşun ve sorunun çözümüne onu da dahil ederek yeni planlamalar yapın.

Anne Babalara Öneriler

5) Düzen kurun, rutinler oluşturun: Sosyal yaşamı düzenli olan çocuklar, kurallara ve sorumluluklara daha çabuk adapte olur. Yemek saatleriniz düzenli olursa, yatmadan önce diş fırçalamayı ya da temizlik zamanını bir aile rutinine dönüştürürseniz veya “önce iř, sonra eğlence” kuralı oluşturabilirseniz sorumluluk bilinci oluşturmakta zorlanmazsınız.

Anne Babalara Öneriler

6) Tutarlı olun ve takip edin: Çocuklar ne zaman ne ile karşılaşacaklarını bilmek ister. Eğer, okuldan gelir gelmez ödevlerin yapılması ile ilgili bir kural koyup üç gün sonra ödevlerin akşam yemeğinden sonraya sarkmasına ses çıkarmazsanız ya da siz okuldan gelince ödevlerin yapılması gerektiğini söylerken eşiniz “Bırak yahu, sıkma çocuğu, akşam yapar.” diyorsa orada bir tutarsızlık oluşur. Bu tutarsızlık da çocuğa görevini yerine getirmeyebileceği mesajını verir.

Anne Babalara Öneriler

7) Model olun: Çocuklar büyük ölçüde gözlemleyerek öğrenir ve davranışlar kadar tutumları da gözlemlerler. Yani, evet, sizi kitap okurken gören çocuk, okuma alışkanlığını daha çabuk kazanır; ama sizi ödev yaparken görmese de, örneğin işle ilgili yapmanız gereken bir şey için bahane ürettiğinizi gören çocuk, “demek ki bahane üreterek zorunlu görevlerimden kaçabilirim” tutumunu gözlemleyerek ders çalışma konusunda zorluk çıkarabilir. Bu nedenle davranışlarınızla olduğu kadar tutumlarınızla da örnek olun.

Anne Babalara Öneriler

8) Baskıcı değil, araştırmacı olun: Amacınız çocuğa bir şey yaptırmayı başarmak olursa, istemeden de olsa, kendinizi baskı yaparken bulabilirsiniz. Bunun yerine çocuğunuzun istedik davranışı edinmesi için kendinizde ya da ailenizde değiştirmeniz gereken özellikleri araştırın.

Anne Babalara Öneriler

9) Davranışlarının sonucunu yaşamalarına izin verin:

Davranışın sonucunu yaşamak, ceza ile birlikte anılsa da, aslında çok farklıdır. Örneğin, kıyafetlerini kirli sepetine atmadığı için çocuğun tabletine el koymak cezadır. Ancak; temiz kıyafet bulamadığı için kirlileri giymek zorunda kalması davranışın sonucunu yaşamaktır.

Ebeveynlik stilleri «Ben çektim, çocuğum çekmesin» ile «Biz zorluk gördük, onlar da görsün» arasında gidip gelirken çocuklara ya aşırı korumacı ya da aşırı baskıcı yaklaştığımız olabiliyor. Ve maalesef, ikisi de çocukları gerçek hayata karşı savunmasız bırakıyor. Çünkü, gerçek hayatta hiçbir işveren «Dün sabaha kadar ateşli çocuğuna bakmışsın, raporları da boş ver, sonra yaparsın» demiyor. Ya da hiçbir avukatın anne-babası mahkemeye çıkıp çocuklarının söylemesi gerekenleri söyleyemiyor. Aralarında bağ olduğu inandırıcı gelmese de, çocuğun kendi başına çorabını giyebilmesi ile iş ve sosyal hayatında başarılı bir birey olması arasında oldukça kuvvetli bir ilişki var. Bu nedenle küçük yaşta çocuğa sorumluluk vererek önce okul hayatını sonra ise sosyal ve iş hayatını güçlendirmenin önemini paylaşmaya çalıştık. Değerli vaktinizi ayırarak geldiğiniz için teşekkür ederiz

